

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts konkurence@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 11

(Prot. Nr.12, 4.§)

2015.gada 12.martā

Par tirgus dalībnieku apvienošanos

Lieta Nr. 9/15/7.3.2./1

Par SIA „LUKoil Baltija R” un SIA „Akselss” apvienošanos

- 1 Konkurences padome (turpmāk – KP) 05.01.2015. saņēma ziņojumu par SIA „LUKoil Baltija R” un SIA „Akselss” apvienošanos, SIA „LUKoil Baltija R” īstenojot individuālu faktiski izšķirošu ietekmi pār SIA „Akselss” (turpmāk – Ziņojums).
- 2 Iepazīstoties ar Ziņojumu un tam pievienotajiem dokumentiem, KP konstatēja, ka ir izpildītas Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanos” prasības (turpmāk – Noteikumi) un atbilstoši Konkurences likuma (turpmāk – KL) 16.panta pirmajai daļai pilna Ziņojuma iesniegšanas datums ir 05.01.2015.
- 3 SIA „LUKoil Baltija R” (turpmāk – LUKoil) ir reģistrēta Latvijas Republikas komercreģistrā ar reģ.Nr.40003134777, tās juridiskā adrese – Alīses iela 3, Rīga, LV-1046.
- 4 SIA „Akselss” (turpmāk – Akselss) ir reģistrēta Latvijas Republikas komercreģistrā ar reģ.Nr.40003177812, tās juridiskā adrese – Bauskas iela 58A, Rīga, LV-1004.

Izvērtējot Ziņojumā sniegto informāciju, KP

konstatēja:

1. Apvienošanās dalībnieki

- 5 **LUKoil** galvenie darbības veidi, saskaņā ar sabiedrības gada pārskatā par 2013.gadu norādīto, ir naftas produktu vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, kā arī naftas produktu uzglabāšanas pakalpojuma sniegšana.
- 6 LUKoil vienīgais īpašnieks ir Nīderlandē reģistrētā holdingkompānija Lukoil Europe Holdings B.V., reģ.nr.1000110238.

- 7 **Akselss** galvenie darbības veidi ir naftas produktu vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība. Naftas produktu vairumtirdzniecību Akselss bija tiesības uzsākt 2011.gada 2.pusgadā¹.
- 8 Akselss 74% kapitāla daļu pieder Lietuvas Republikā reģistrētai UAB “Luktarna”, reģ.Nr.1000267927, juridiskā adrese: Kaltanenu 58, Švenčionelīai. Ziņojumā norādīts, ka UAB “Luktarna” veic autotransporta tirdzniecību, augļu un dārzeņu vairumtirdzniecību, piena produktu tirdzniecību, tabakas izstrādājumu tirdzniecību, gaļas izstrādājumu vairumtirdzniecību, degvielas vairumtirdzniecību un autotransporta degvielas mazumtirdzniecību.

2. Apvienošanās veids

- 9 Saskaņā ar KL 15.panta pirmās daļas 3.punktā noteikto „*Tirgus dalībnieku apvienošanās ir (..) tāds stāvoklis, kad viena vai vairākas fiziskās personas, kurām jau ir izšķiroša ietekme pār vienu vai vairākiem tirgus dalībniekiem, vai viens vai vairāki tirgus dalībnieki iegūst (..) tiešu vai netiešu izšķirošu ietekmi pār citu tirgus dalībnieku vai citiem tirgus dalībniekiem.*”
- 10 LUKoil un Akselss 01.10.2009. noslēdza komerciālās subkoncesijas (frančaizinga) līgumu Nr.334/10-2009 un 22.07.2011. komerciālās subkoncesijas (frančaizinga) līgumu Nr.238/07-2011 (turpmāk abi kopā – franšīzes līgums).
- 11 Kā norādīts Ziņojumā, sadarbība starp LUKoil un Akselss franšīzes līguma ietvaros ir pakāpeniski attīstījusies, un LUKoil, sākot ar 04.12.2010., īsteno faktiski vienpersonisku izšķirošu ietekmi Akselss KL 1.panta 2.punkta un 15.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē. Saskaņā ar Ziņojumā norādīto Akselss īpašnieki (UAB „Luktarna”) ir kapitāldaļu turētāji, kas saņem dividendes, bet neiesaistās sabiedrības stratēģisko lēmumu pieņemšanā.
- 12 KL 1.panta 2.punktā teikts, ka izšķiroša ietekme rada iespēju tieši vai netieši kontrolēt lēmumu pieņemšanu tirgus dalībnieka pārvaldes institūcijās, īstenojot līdzdalību vai bez tās. Savukārt „*Komisijas konsolidētais juridiskcijas paziņojums saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr.139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju*” (turpmāk – EK Paziņojums) sniedz skaidrojumu, ka koncentrācija var rasties uz juridiska vai *de facto* pamata.

3. Konkrētie tirgi

- 13 Saskaņā ar KL 1.panta 4.punktu „*konkrētais tirgus – konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu*”. Saskaņā ar KL 1.panta 5.punktu „*konkrētās preces tirgus – noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt ar šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības*”.
- 14 Atbilstoši Noteikumu 2.punktam apvienošanās rezultātā ietekmētais tirgus ir: 1) konkrētais tirgus, kurā darbojas apvienošanā iesaistītie tirgus dalībnieki; 2) ar konkrēto tirgu, kurā darbojas viens no apvienošanā iesaistītiem tirgus dalībniekiem, vertikāli saistīts tirgus, kurā darbojas cits apvienošanā iesaistīts tirgus dalībnieks.
- 15 Ziņojuma izvērtēšanas laikā abi komersanti veic gan degvielas vairumtirdzniecību, gan mazumtirdzniecību.
- 16 Apvienošanās var radīt ietekmi uz konkurenci un radīt koncentrācijas izmaiņas degvielas mazumtirdzniecībā teritorijās, kur darbojas abi apvienošanās dalībnieki. Izšķirošās ietekmes iegūšanas brīdī tās bija – Rīga un Valmiera. Savukārt pēc apvienošanās kā LUKoil, tā arī Akselss veic degvielas mazumtirdzniecību arī Jēkabpilī, Jelgavā un Liepājā.

¹ Speciāla atļauja (licence) apstiprināta akcīzes preču noliktavas turētāja darbībai saņemta 19.07.2011., http://www6.vid.gov.lv/VID_PDB/AP/APData

- 17 Izvērtējot tirgus dalībnieku apvienošanās darījumus benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgū, KP, definējot konkrēto tirgu, līdzšinējā praksē ir secinājusi, ka degvielas mazumtirdzniecības tirgus ir ģeogrāfiski ierobežots un aptver teritoriju, kurā veidojas autobraucēju pieprasījums, kas parasti ir vērsts uz to DUS piedāvājumu, kuras atrodas tuvu autobraucēju darbības aktivitāšu centram, un šīs teritorijas ir pilsētas un to tuvākā apkārtnē vai konkrēta apdzīvota vieta un tās apkārtnē.
- 18 Ņemot vērā līdzšinējo praksi apvienošanās lietās² un Ziņojumā sniegto informāciju, KP apvienošanās ietvaros izvērtēja šādus tirgus:
- 1) benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecība Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā un 20 km ap tās robežu (Ogres virzienā – 10 km)³;
  - 2) benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecība Valmieras pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē 3-5 km robežās⁴;
  - 3) benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecība Jēkabpils pilsētā un tuvākajā apkārtnē 2-3km robežās⁵;
  - 4) benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecība Jelgavas pilsētā un tuvākajā apkārtnē 2-3km robežās;
  - 5) benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecība Liepājas pilsētā un tuvākā apkārtnē 2-3km robežās⁶;
  - 6) benzīna un dīzeļdegvielas vairumtirdzniecība Latvijā.

4. Ietekmes uz konkurenci izvērtējums

- 19 Ziņojumā norādīts, ka apvienošanās mērķis ir nodrošināt patērētājiem LUKoil veidoto tirdzniecības akciju pieejamību plašākā Latvijas teritorijā.

Benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā un tās apkārtnē.

- 20 Vēsturiski Rīgā ir bijis visvairāk tirgus dalībnieku, kur darbojas visi lielākie tirgus dalībnieki, tai skaitā tādi kā SIA „Statoil Fuel & Retail” un SIA „Neste Latvija”, kuru tirgus daļas ievērojami pārsniedz LUKoil un Akselss tirgus daļas. Saskaņā ar KP veikto izpēti par degvielas mazumtirgotāju tirgus daļām šajā konkrētajā tirgū⁷ SIA “Statoil Fuel & Retail” tirgus daļa no (*) [30-40]% 2007.gadā augusi līdz (*) [40-50]% 2010.gadā, saglabājot ~ (*) šādu tirgus daļu vēl turpmākos divus gadus un 2013.gadā samazinoties līdz (*) [40-50]%. SIA „Neste Latvija” tirgus daļa laika periodā no 2007.gada līdz 2013.gadam svārstījusies robežās (*) [20-30]%. LUKoil tirgus daļa šajā periodā nav sasniegusi 10%, bet Akselss tirgus daļa līdz 2010.gadam ieskaitot bija mazāka par 1%. Sākot ar 2011.gadu Akselss tirgus daļa pārsniedza 1%, pieaugot no (*) [1-5]% 2011.gadā līdz (*) [1-5]% 2013.gadā.
- 21 Ņemot vērā KP iepriekš konstatēto, HHI⁸ Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā un 20 km (Ogres virzienā 10 km) ap tās robežu vēsturiski ir augstāks par 2000⁹, kas norāda uz augstu

² KP 15.06.2011. lēmums Nr.31 SIA „Ziemeļu Nafta” un SIA „Liepiņš” apvienošanās; 09.12.2002. lēmums Nr.50 SIA „Latvija Statoil” un SIA „Shell Latvia, SIA” apvienošanās.

³ KP 14.09.2007. lēmums Nr.111 SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Grima” apvienošanās; 21.11.2007. lēmums Nr.157 SIA „East-West Transit” un MPVAS „Latvijas Nafta” apvienošanās.

⁴ KP 03.12.2009. lēmums Nr.55. SIA „Grima” un SIA „LR Īpašumu aģentūra” apvienošanās.

⁵ KP 31.05.2006. lēmums Nr.51 SIA „Neste Latvija” un SIA „Trest Oil Co” apvienošanās.

⁶ KP 13.06.2007 lēmums Nr.60 SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Dīzelis” apvienošanās; KP 24.03.2014. lēmums Nr.15 SIA “Akselss” un SIA “Kings” apvienošanās”.

⁷ KP 11.08.2011. lēmums Nr.55 SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Augstceltne” apvienošanās; KP 22.08.2013. lēmums Nr.42 SIA „Neste Latvija”, SIA „Eskāda” un SIA „Space” apvienošanās.

⁸ Herfindāla-Hiršamana indekss. Atbilstoši *Pamatnostādnēm par horizontālo apvienošanas novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par uzņēmumu koncentrāciju kontroli (2004/K 31/03)* HHI norāda tirgus koncentrācijas līmeni. HHI < 1000 norāda uz zemu tirgus koncentrāciju, 1000 < HHI < 1800 norāda uz vidēju tirgus koncentrāciju, bet HHI > 1800 norāda uz augstu tirgus koncentrāciju.

tirgus koncentrāciju. Minētais nozīmē, ka, neskatoties uz skaitliski lielo tirgus dalībnieku skaitu konkrētajā tirgū, lielāko realizētās produkcijas apjomu veido divi tirgus dalībnieki.

- 22 Apvienošanās rezultātā LUKoil tirgus daļa 2010.gadā palielinājās par (*) [1-5]%. Ievērojot LUKoil tirgus daļas pieaugumu, pēc apvienošanās HHI pieaugums konkrētajā tirgū ir 16,79, kas norāda, ka konkurence netiek būtiski ietekmēta. Eiropas Komisijas pamatnostādnēs par horizontālo apvienošanu novērtēšanu¹⁰ norādīts, ja HHI indekss pēc apvienošanās ir lielāks nekā 2000 un HHI indeksa izmaiņas ir mazākas par 150, tad parasti tiek uzskatīts, ka konkurence tirgū netiek būtiski ietekmēta. Ņemot vērā Akselss nelielo tirgus daļu, apvienošanās būtiski nesamazina konkurenci benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgū Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā un 20 km (Ogres virzienā 10 km) ap tās robežu.

Benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus Valmieras pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē.

- 23 Valmieras pilsētā un tās tuvākā apkārtnē komercdarbību degvielas mazumtirdzniecības tirgū 2009.gada beigās, ieskaitot LUKoil un Akselss, veica deviņi tirgus dalībnieki.¹¹
- 24 Ņemot vērā realizēto degvielas apjomu, Akselss tirgus daļa laika periodā no 2007.gada līdz 2009.gadam ir bijusi samērā neliela un ar maznozīmīgām izmaiņām – 2007.gadā (*) [1-5]%, 2008.gadā (*) [1-5]%, 2009.gadā (*) [1-5]%. Tajā pašā laika posmā LUKoil tirgus daļa bija mazāka par 10%, ar tendenci perioda beigās samazināties – (*). Vienlaicīgi KP konstatē, ka konkrētajā tirgū darbojās tādi spēcīgi konkurenti kā SIA „Statoil Fuel & Retail” ar tirgus daļu 2007.gadā mazāku par 40%, 2008.gadā un 2009.gadā lielāku par 40% un SIA „Neste Latvija” ar tirgus daļu 2007.gadā un 2008.gadā mazāku par 20%, bet 2009.gadā lielāku par 20%.
- 25 Saskaņā ar KP rīcībā esošajiem datiem par realizēto degvielas apjomu HHI benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgū Valmieras pilsētā un tās apkārtnē 2007.gadā ir 2094,84, 2008.gadā ir 2403,77, bet 2009.gadā HHI ir 2473,59, pēc apvienošanās – 2520,60. Apvienošanās rezultātā HHI pieaugums ir 47,01, kas ir vērtējams kā neliels un atbilstoši Eiropas Komisijas pamatnostādnēs par horizontālo apvienošanu raksturo apvienošanās, kurām parasti nav būtiskas ietekmes uz konkurenci. Līdz ar to apvienošanās nerada būtiskus draudus konkurencei un neveicina LUKoil un Akselss dominējošā stāvokļa rašanos vai nostiprināšanos degvielas mazumtirdzniecības tirgū Valmieras pilsētā un tās tuvākā apkārtnē.

Benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus Jēkabpils pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, Jelgavā un tās tuvākajā apkārtnē, Liepājā un tās tuvākajā apkārtnē.

- 26 Vērtējot konkurences situāciju Liepājā un tās apkārtnē¹², KP secināja, ka šajā tirgū ir pietiekama konkurence. Katrā no konkrētajiem tirgiem darbību veic SIA „Statoil Fuel & Retail Latvija”, SIA „Neste Latvija” un virkne citu tirgus dalībnieku. Līdzīga situācija vērojama gan Jēkabpils pilsētā un apkārtnē, gan arī Jelgavas pilsētā un tās apkārtnē. Konstatējams, ka LUKoil un Akselss apvienošanās rezultātā šajos tirgos konkurence netiek būtiski samazināta.
- 27 Ņemot vērā tirgū pastāvošos spēcīgos konkurentus, to tirgus daļas un konkurētspēju, secināms, ka Lukoil un Akselss apvienošanās rezultātā konkurence vērtētajos tirgos netiek būtiski samazināta.

Benzīna un dīzeļdegvielas vairumtirdzniecības tirgus Latvijā.

⁹ KP 11.08.2011. lēmums Nr.55 SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „Augstceltne” apvienošanās; KP 22.08.2013. lēmums Nr.42 SIA „Neste Latvija”, SIA „Eskāda” un SIA „Space” apvienošanās.

¹⁰ Pamatnostādnes par horizontālo apvienošanu novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par uzņēmumu koncentrāciju kontroli

¹¹ KP 03.12.2009. lēmums Nr.55. SIA „Grima” un SIA „LR Īpašumu aģentūra” apvienošanās

¹² KP 24.03.2014. lēmums Nr.15 SIA “Akselss” un SIA “Kings” apvienošanās.

- 28 Akselss 2011.gadā uzsāka arī degvielas vairumtirdzniecību. Atbilstoši Valsts ieņēmumu dienesta sniegtajai informācijai par tirgus dalībnieku patēriņam nodoto degvielas apjomu, t.i., brīvai apgrozībai Latvijas tirgū nodoto degvielas apjomu, 2013.gadā LUKoil bija trešais lielākais tirgus dalībnieks ar (*) [10-20]% tirgus daļu. Savukārt Akselss nav 40 lielāko tirgus dalībnieku skaitā. Secināms, ka Akselss tirgus daļa šajā tirgū ir neliela, tādēļ LUKoil un Akselss apvienošanās rezultātā ietekme uz konkurenci degvielas vairumtirdzniecības tirgū ir nebūtiska.
- 29 KL 16.panta trešā daļa nosaka, ka KP ar lēmumu aizliedz apvienošanos, kuras rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence jebkurā konkrētajā tirgū. Analizētajos tirgos ir pietiekams skaits konkurentu, kas veic degvielas mazumtirdzniecību, nodrošinot patērētājiem izvēles iespējas. Apvienošanās rezultātā nerodas un nenostiprinās kāda tirgus dalībnieka dominējošais stāvoklis, kā arī netiek būtiski samazināta konkurence benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgū Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā un 20 km ap tās robežu (Ogres virzienā – 10 km), Valmieras pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē 3-5 km robežās, Jēkabpils pilsētā un tuvākajā apkārtnē 2-3km robežās, Jelgavas pilsētā un tuvākajā apkārtnē 2-3km robežās, Liepājas pilsētā un tuvākajā apkārtnē 2-3km robežās, kā arī benzīna un dīzeļdegvielas vairumtirdzniecībā Latvijā.

Ievērojot visu augstāk minēto, kā arī pamatojoties uz Konkurences likuma, 8.panta pirmās daļas 5.punktu, 15.panta pirmās daļas 3.punktu un otrās daļas pirmo punktu, 16.panta pirmo un ceturto daļu, Konkurences padome

nolēma:

atļaut SIA „LUKoil Baltija R” un SIA „Akselss” apvienošanos, SIA „LUKoil Baltija R” īstenojot individuālu faktiski izšķirošu ietekmi SIA „Akselss”.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no šā lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

S.Ābrama